

NAANTALI, RANTAKATU 4, LUUKKA

Pihan putki- ja kaapelikaivannot

MUSEOVIRASTO, RAKENNUSHISTORIAN OSASTO
Kenttätöyt ja raportointi Antti Suna
29.12.2006

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Luukka, Rantakatu 4.

Naantali 529, kaupunginosa I, kortteli 12, tontti 11.

Putki- ja kaapelikaivantojen valvominen.

Pääosa rakennuksista on peräisin 1800-luvun ensimmäiseltä puoliskolta, mutta osa tontista on ollut käytössä jo 1600-luvulla.

Peruskarttalehti 104306.

Koordinaatit $x=6716847$ $y=3226100$ (KKJ: $x6706908$ $y1555988$) z päärakennuksen etelänurkan vieressä +6,4.

Omistaja Noora Kangas ja Pasi Kuutti

Valvonta: Museovirasto, rakennushistorian osasto

Valvoja: Antti Suna

Kenttätyöaika 7.-9.9.2006

Alueen pinta-ala noin 50 m²

Ei löytöjä Digitaalikuvat: 118_1887 - 118_1890, 118_1892, 118_1894 - 118_1897, 121_2132, 121_2135, 121_2139, 121_2140, 121_2142 - 121_2144, 121_2149, 123_2382, 123_2384 - 123_2386, 123_2388, 123_2392 - 123_2400, 123_2404, 123_2408, 123_2410, 123_2411, 126_2660

Liitteet: valokuvaluettelo, karttaluettelo, kopio kartasta.

TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää löytyykö pihamaalla nykyisen maan pinnan alapuolella merkkejä nykyistä rakennuskantaa vanhemmista rakeinteista sekä tehdä havainnot muista ihmisen toiminnan jättämistä merkeistä alueella. Havainnot tehtiin vesi- ja viemäriputkia sekä sähkökaapeleita varten kaivetusta ojista.

TUTKIMUSALUE

Tutkimusalue oli yhtä kuin kaivettavat ojat, joiden koko vaihteli 1 metrin leveydestä 0,5 metriin ja syvyys oli 30 cm:stä 1 metriin. Kaivantoja tehtiin päärakennuksen luoteispuolelle talon koillispäästä Rantakadun reunaan viemärikaivoon asti sekä tästä kaivosta talon luoteispuolella rinteessä siten, että kaivanto kiersi talon lounaispäädyn ympäri pihalle, jossa se jatkui koillista siipirakennusta kohti ja sen lounaispuolitse myöhäistä tiilistä ulkorakennusta kohti kaakkoon. Tämän lisäksi koillisen siipirakennuksen kaakkoispäästä lounaaseen kaivettiin kapeampi ja matalampi sähkökaapelikaivanto. Kaivantojen yhteenlaskettu pituus on runsaat 80 metriä ja leveys pääosin 0,5 metrin luokkaa. Koillisen siipirakennuksen alla luoteispäässä on kellari, joka on merkitty 1800-luvun palovakuutuskirjoihin ja on sen päällä olevaa taloa vanhempi, mahdollisesti keskiajalta peräisin.

Pihan eteläosaa ennen
kaivaustöiden aloittamista.

LÄHTÖTILANNE

Tontilla ei tätä työtä aikaisemmin ollut tehty arkeologisia havaintoja. Koillisen siipirakennuksen alla oleva kellari on määritelty muinaismuistoksi ja katselmuksessa 27.6.2005 havaittiin koekuopassa pihakiveystä, jonka oletettiin kattavan valtaosan pihasta. Museovirasto kehotti

vaalimaan kiveystä ja mahdollisesti palauttamaan sen pinnan pinnaksi. Päärakennus ja koillinen siipirakennus ovat peräisin 1800-luvun ensimmäiseltä puoliskolta, kolmas puurakennus on hieman myöhäisemmältä ajalta. Sementtiilinen taslousrakennus tontin eteläosassa on 1900-luvun aikana rakennettu. Mielenkiintoisimpana alueena pidettiin päärakennuksen luoteispuolen rinnettä, joka oli merkitty tontiksi jo Hans Hanssonin 1648-49 piirtämässä kartassa. Lisäksi rannan läheisyys lisäsi odotuksia kulttuurin jäännöksistä. Kokonaisuudessaan tontti sivuaa Naantalin vanhimman asutuksen aluetta. Aikaisemmista massojen siiroista ei ollut tietoja tämän työn alkaessa.

Tontin luoteisrinn

TYÖN SUORITUS JA HAVAINNOT SEN AIKANA

Kaivaminen aloitettiin päärakennuksen ja koillisen siipirakennuksen välisestä solasta, jossa on kellarin sisäänkäynti. Päärakennuksesta oli purettu kuisti, jonka perustukset olivat vielä jäljellä. Talojen välistä poistettiin maata noin 1 metrin syvyydeltä talojen välille tulevan yhdyskäytävän anturaa varten. Kaivannon reunassa koillisen siipirakennuksen pihanpuoleisen kulman vieressä oli 2 kiveä linjassa, mutta kaivamista ei jatkettu eteenpäin joten niiden luonne ei selvinnyt. Pohjassa oli iso kivi keskellä kaivantoa. Massa oli hämmästyttävän löydötöntä. Putkien vetämisestä tätä kautta luovuttiin maaperän hankaluuden ja päärakennuksen päädyn ahtauden takia ja näin ei päästy myöskään tutkimaan kellarin edustan massoja. Nyt poistetut massat olivat laattakiviportaiden alla ollutta tuoretta täytemaata. Tässä vaiheessa jätettiin kellarin eteinen vielä paikoilleen. Massat siis jäivät paikoilleen paikassa, jossa varmuudella on ollut toimintaa ainakin 1600-luvulla. Koillisen siipirakennuksen länsinurkan vaiheille sijoittuu 6 m:n korkeuskäyrä.

Rakennusten väli ennen kaivamista ja kaivamisen jälkeen

Rinteen harmaavesiviemäriin kaivantoa

Päärakennuksen luoteispuolen rinteessä kaivettiin oja harmaavesiviemäriä varten alas päärakennuksesta noin 50 cm:n syvyisenä lähelle porttia sijoitettavaan kaivoon. Kaivanto sisälsi karkeata soraa. Noin 15 m:n päässä rakennuksen perustuksesta oli iso kivi, joka kierrettiin. Kaivannon toisella puolella ei kiveä ollut havaittavissa. Massa oli soraa koko matkalla. Soran päällä oli humuskerros. Sora oli paikalle tuotua.

Kaivanto päättyi kaivoon, joka sijoitettiin tontin alueelle portin sisäpuolelle. Kaivosta tehtiin 1 metrin syvyinen. Sen maa-aines oli lähes samaa kuin ylempänä kaivannossa, humuskerros soran päällä oli paksumpi kuin runteessa. Massa on oli löydötöntä sekä ojan että kaivon kohdalla. Humuksesta löydettiin yksi olutpullon korkki merkiltään Lapin kulta. Kaivatun massan seassa oli

runsaasti halkaisijaltaan 20-40 cm:n suuruisia kiviä. Kivet ovat käsittelemättömiä luonnonkiviä, jotka eivät ole kuuluneet mihinkään muurattuun rakenteeseen.

Kaivosta kaivettiin kadun suuntaisesti talon pituinen oja. Kaivannon alkupäässä tuli vastaan kallio tai kivi, joka päätettiin räjäyttää. Kiven jälkeen massa oli savista hiekkaa, jossa oli melkoisesti kiviä. Massa oli löydötöntä. Kivien voi olettaa muodostavan kivipenkereen, joka on syntynyt siten, että kivet on kasattu paikalle tarkemmin sijoittelematta. Hiekan sekaisella savella on voitu muovata maan muotoa ja saatu rantaan haluttuja ominaisuuksia. Täytemassa on selvästi savisempaa kuin harmaavesiviemäriin kohdalla.

Kaivanto jatkui ylös pihalle päin päärakennuksen lounaispään vieritse. Massa humuksen alla oli hyvin karkeata soraa. Sama sora jatkui pihan puolella, karkea aines ehkä hieman väheni ja saven lisääntyi, mutta suurin osa massasta on mahdollisesti luonnon kerrostumaa ja näin ollen ilman kulttuurin merkkejä.

Päärakennuksen edustalta kaivanto jatkui koillisen siipirakennuksen suuntaisesti keskellä pihaa kaakkoa kohti tiilirakennukseen asti. Soran laatu jatkui samanlaisena todennäköisesti liikuttelemttomana, mutta sen pohjan tasossa ja myös kaivetussa osassa oli suuria luonnonkiviä, joiden alkuperäistä sijaintia ei täsmällisesti tiedetä, koska kaivaustyö oli tehty valvojan poissa ollessa. Varsin todennäköistä kuitenkin on, että ne ovat luonnonkiviä. Niissä ei ole mitään merkkejä käsittelystä kuten lohkomisesta tai muuraamisesta. Lisäksi ne olivat liikuttelemttomaksi tulkittamani soran seassa. Vielä paikalleen jääneet suurien kivien asemasta ei voi päätellä ihmisen asettaneen niitä paikoilleen. Isojen kivien tulkintaan jää kuitenkin pieni mahdollisuus, että ne olisivat olleen jotakin pohjarakennetta.

Pihan kiveyksestä kaivannon profiileissa ei ole jäänteitä. Kiveykseksi sopivia kiviä on kaivuumasassa, mutta todennäköisintä on, että piha ei ole ollut kokonaan kivetty. Samaan tulokseen tultiin, kun seurattiin pihan poikki kaivettua sähkökaapelikaivantoa. Tämä kaivanto oli noin 30 cm syvä ja sisälsi pääosin täyttömaata. Pinnassa on humuspitoista maata ja aivan alaosassa soraa. Pintamaassa oli tiilenmuruja, pohjasora sen sijaan oli puhdasta. Sähkökaapelikaivanto sijoittui koillisen siipirakennuksen kaakkoispäähän ja kulki siitä poikki pihan.

Kuvat ylhäältä alas:
Kaivanto päärakennuksen
luoteispuolella
lounaispäädyssä
kaakkoispuolella

YHTEENVETO

Vesi- ja viemäriputkien asennustöitä varten kaivetut ojat olivat leveydeltään noin 1 metrin luokkaa ja syvimmillään pihalla 1 m:n luokkaa, mutta suuressa osassa kaivannot jäivät vain 0,5 m:n tasolle. Päärakennuksen kaakkoispuolella eli varsinaisella pihalla humuksen sekainen käyttökerros oli varsin ohut, aina alle 10 cm ja sen koostumus sellainen, että muodostuminen oli tapahtunut nyt paikalla olleiden rakennusten rakentamisen jälkeen. Yllättävän lähellä maan pintaa oli liikuttelematon sorakerros, joka on toimintut erinomaisena pohjana pihalle. Piha on ilmeisesti ollu tosittain kivetty, mutta nämä havainnot eivät tuoneet sen laajuuden lisäselvitystä, ja mikäli pihakiveys aiotaan laajasti palauttaa, on paikalle tuotava materiaalia muualta. Tontin ruohikkoisessa puutarhaosassa humus on selvästi paksumpi, mutta sielläkin sen sisältämä materiaali rajoittui tiilen murusiin.

Vanhoja rakenteita ei pihalla tavattu, muualla kuin talojen välissä, mutta siellä kaivaukset rajattiin rakenteisiin viittaaviin kiviin, jotka saattavat kuulua nykyisiä rakennuksia vanhempiin rakenteisiin. Pihalla kaivuujista poistetut suuret kivet jättivät myös pienen mahdollisuuden siihen, että pihan alueella olisi ollut ennen nykyisiä rakennuksia joitakin rakenteita. Se on todennäköisesti mahdotonta, sillä se valtava liikuttelemattomaksi todettu soramäärä, joka pihan alueella nyt on, olisi pitänyt tuoda alueelle viimeistään 1800-luvun alkupuolella ja kuten mainittu, sora on täysin puhdasta.

Päärakennuksen luoteispuolella eli rannan puolella massat sen sijaan näyttävät ainakin suurelta osalta paikalle tuoduilta. Sorakerros on ohuempi ja se sisältää savea erilaisina vahvuuksina. Mahdollisesti on vilkaaassa käytössä ollut ranta-aluetta pyritty vahvistamaan ja erottamaan muusta toiminnasta ja varhaisessa vaiheessa kenties itse rannankin pengertäminen kivillä on ollut tarpeen. Tähän viittaavat ne massiviset luonnonkivet, joita näkyi Rantakadun viemärikaivannossa, joka oli Luukan viemäritöiden kanssa yhtäaikaan auki. Luukan luoteisrinteessä on myös humusta enemmän kuin pihassa. Siihen on luonnollisena selityksenä kasvusto, joka tänä päivänäkin rehoittaa alueella.

Luukan tontin kokonaisuus on Naantalien vanhan kaupungin yksi hyvin säilyneistä osista ja sen rakennusten korjaaminen ja ajanmukaistaminen on kulttuuriteko. Korjauksen suunnittelussa ja metodeissa näyttää vielä olevan kirjavuutta ja arkeologisen valvonnan lisäksi rakentamistapojen neuvonta on tarpeen.

Korjausta

Kaivantoa